

Framställan om ett förenklat tillståndsförfarande inför en reformerad gymnasieskola 2011

Sammanfattning

Friskolornas riksförbund hemställer att regeringen snarast beslutar om förenklade regler för förnyade tillstånd för fristående skolor, både för de skolor som kommer att erbjuda program inom den föreslagna programstrukturen samt sådana skolor som behöver få tillstånd för utbildning som särskild variant och riksrekryterande utbildning.

Gymnasievalet är av så oerhört stor vikt för den unge och påverkar resten av livet för denne. Alla skolor, oavsett huvudman, måste därför få möjlighet att i god tid informera elever och föräldrar vilka utbildningsvägar och inriktningar som erbjuds. Detta blir möjligt endast om åtgärder omgående vidtas av regeringen så att skolhuvudmännen genom ett förenklat förfarande får de tillstånd som krävs, både för de fristående skolorna och de kommunala.

Bakgrund

I propositionen (prop 2008/09:199) med förslaget Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan sägs att kommunala och fristående skolor så långt det är möjligt ska ha ett gemensamt regelverk. Vidare framgår att fristående gymnasieskolor ska ge utbildning på nationella program, till skillnad från i dag där de fristående skolorna erbjuder en utbildning som till art och nivå motsvarar den som ges i det offentliga skolväsendet. I förslaget till en ny gymnasieskola ändras också programstrukturen genom att vissa nationella program tas bort och andra kommer till. De enda avsteg som tillåts från den nationella programstrukturen är särskild variant (inriktning eller liknande inom ett nationellt program) eller riksrekryterande utbildning (ett program med egna program mål och inriktningar).

Därmed ändras förutsättningarna framförallt för de fristående skolorna och de befintliga tillstånden med rätt till bidrag behöver förnyas. I propositionen anges att Statens skolinspektion ska hantera övergången med de lösningar och nya tillstånd med bidragsrätt som kan behövas genom ett förenklat prövningsförfarande. I normalfallet ska kommunen inte behöva yttra sig.

Tillståndsgivning i förhållande till elevernas sökprocess

De fristående skolorna har ett mycket påtagligt behov av att tillstånden och rätten till bidrag hanteras så enkelt och snabbt som det är möjligt. För att skolorna ska kunna visa sitt utbildningsutbud inför elevernas val till gymnasieskolan 2011 måste alla utbildningar ha anpassats och nya tillstånd finnas färdiga senast augusti 2010, även om regering och berörda myndigheter inte fattat alla beslut om detaljerna i den nya gymnasieskolan.

Det är av absolut största vikt för det allmänna rättsmedvetandet att elever och föräldrar i tillräckligt god tid får tillgång till relevant information om vilka olika studievägar och inriktningar som erbjuds. För eleverna är det idag en näst intill livsavgörande fråga vilken utbildning som ska väljas. Förbundet har därför med kraft, vid flera tillfällen och i olika sammanhang, understrukt vikten av att ett system för den förenklade tillståndsprövningen tas fram i god tid. Till detta ska också läggas att hänsyn bör tas till de särskilda omständigheter som gäller för de fristående skolorna, eftersom de idag redan är kvalitetsgranskade och har tillstånd för sin verksamhet. Utbildningarna har granskats av Skolinspektionen (tidigare Skolverket) i detalj, såväl avseende kursplaner, betygskriterier och poäng som huvudmannens övergripande förmåga att driva utbildning med god kvalitet.

Krav på beslutsprocessen

Allmänt om tillstånden för fristående skolor

Skolinspektionen har nu lämnat viss information på sin hemsida om hur prövningen kan gå till. I den informationen anges att de fristående skolorna kommer att få lämna in en "ansökan" om nytt tillstånd. Förbundet anser att det istället bör handla om ett anmälningsförfarande, där den fristående skolan anger vilka utbildningar som den kommer att erbjuda eleverna, under förutsättning att dessa utbildningar ryms inom den nationella programstrukturen och har en anknytning till den utbildning som idag bedrivs av den fristående skolan. Nytt tillstånd och bidragsrätt ges på grundval av denna anmälan. På sådan anmälan bör tillståndet kunna lämnas redan i augusti. Om inte alla formella beslut är fattade om de olika utbildningarnas innehåll, bör tillstånd kunna ges med förbehåll för just sådana beslut. Det blir den fristående skolans sak att anpassa sig efter de slutliga beslut om utbildningsinnehåll som kan ske senare.

Tillstånd för särskild variant och riksrekryterande utbildning

När det gäller de utbildningar som inte kan sorteras in under den nationella programstrukturen, utan där särskilda varianter eller motsvarande riksrekryterande utbildning kan komma ifråga, gäller även i dessa fall att ett besked med tillstånd från både Skolinspektionen och Skolverket måste kunna lämnas senast i augusti. Såvitt vi kan bedöma, är det omöjligt för skolmyndigheterna att kunna åstadkomma beslut om tillstånd för särskild variant och riksrekrytering till augusti om utbildningsinnehållet ska prövas utifrån de förutsättningar som angetts i propositionen om den nya gymnasiereformen, där bland annat skolan ska kunna styrka ett behov av utbildningen från de så kallade avnämarnas sida. Utbildningsdepartementet har informerat förbundet om att man avser att i särskild förordning föreskriva att besked om sådana utbildningar ska kunna lämnas i november. Förbundet anser att det är en orimligt sen tidpunkt för att skolorna i sin tur ska kunna informera eleverna om de valmöjligheter skolan kan erbjuda, en tidpunkt som helt enkelt inte kan accepteras utifrån att det handlar om skola/företag/arbetsplats som måste få rimliga förutsättningar att kunna bedriva sin verksamhet. Det är också för rättssäkerheten oerhört viktigt att de fristående skolorna ges möjlighet att i sin slutliga ansökan om att få erbjuda särskild variant eller riksrekryterande utbildning får möjlighet att på ett bra sätt kunna styrka behovet av

utbildningen. Med den korta tid som står till buds är detta en omöjlighet för de fristående skolorna.

Förbundet anser därför att den förordning om förenklat tillståndsförfarande som regeringen ska besluta om för de fristående skolorna i stället ges ett innehåll med övergångsbestämmelser för friskolornas tillstånd. Sådana övergångsbestämmelser skulle kunna se ut som följer.

Skolinspektionen och Skolverket ska kunna ge tidsbestämda tillstånd för särskild variant alternativt utbildning motsvarande riksrekrytering för de skolor som idag har specialutformade program som omöjligen kan inrymmas i det nationella programutbudet. Tillstånden bör ges under förutsättning av att den fristående skolan i övrigt anpassar sin utbildning efter de nationella ramar som anges. Det innebär att den fristående skolan måste:

- anpassa utbildningen till att avse antingen ett yrkesprogram eller högskoleförberedande program
- anpassa utbildningen så att den följer strukturen med de gymnasiegemensamma kurser som ligger närmast till hands för programmet
- anpassa utbildningen så att eleverna erbjuds de individuella val som krävs
- följa de nya kursplaner som gäller för de nationella kurser som skolan erbjuder
- anpassa de kursplaner för de lokala kurser skolan tidigare fått kvalitetsgranskade och godkända, men som utgör avsteg från det nationella utbudet. Anpassningen ska göras så att kurserna ska motsvara det nya kursplane- och betygssystem som kommer att gälla.

Detta skulle innebära att ett tidsbegränsat tillstånd för de fristående skolorna helt ryms inom ramen för GY11 och därmed inte skulle påverka elevernas möjligheter att gå vidare efter utbildningen. Eleverna skulle få utbildningsbevis/slutbetyg på det sätt som ges vid särskild variant eller riksrekryterande utbildning.

Stockholm den 19 mars 2010

Kjell-Olof Feldt
Ordförande

Carl-Gustaf Stawström
kanslichef